

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – доктора юридичних наук, професора

Гриченко Оксани Анатоліївни

на дисертацію

Дворникової Ірини Валеріївни

«Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці»,

на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «Право»

Актуальність теми. Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій здобувачки дає підстави для позитивної оцінки її наукових розробок. Дослідження присвячене актуальній проблемі сьогоденної правової науки. Авторка здійснила комплексне монографічне дослідження, яке полягає в удосконаленні теоретичних положень кримінального права в частині відповідальності за залишення в небезпеці та надала пропозиції (рекомендації) щодо покращення законодавства та відповідної правозастовної практики.

Слід вказати, що актуальність обраної теми дисертанткою підтверджується наступними положеннями зазначеними у дисертації:

По-перше, вказані авторкою статистичні дані Офісу Генерального прокурора за 2018-2023 роки щодо облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 135 КК України та випадків вручення повідомлення про підозру, а також статичні дані Державної судової адміністрації України за аналогічний період щодо кількості засуджених осіб за ст. 135 КК України свідчать про те, що зазначені показники не мають збільшення за вказаний період, однак кримінальні правопорушення за ст. 135 КК України, на жаль продовжують вчинятися. Крім того визначені статистичні дані щодо облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 135 КК України та випадків вручення повідомлення про підозру та статистичні данні щодо кількості засуджених осіб за ст. 135 КК України мають явну диспропорцію, що вказує на окрему необхідність з'ясування та аналізу причин таких розходжень.

По-друге, Ірина Валеріївна у своїй роботі, вказує на те, що серед дисертаційних досліджень, підготовлених за часів незалежної України, маються

ті, що досліджували питання та проблеми кримінальної відповідальності за ст. 135 КК України у 2010, 2013, 2017 роках. Отже, враховуючи те, що останнє монографічне дослідження з відповідної теми було проведено у 2017 році, на сьогодні існує потреба у комплексному аналізі та теоретичному удосконаленні положень щодо відповідальності за залишення в небезпеці, зокрема в частині особливостей кримінально-правового забезпечення життя та здоров'я людини в умовах воєнного стану, а також дослідження позитивного досвіду окремих зарубіжних країн, що не знайшло відображення у попередніх роботах.

Отже, вищевказані положення підкреслюють обумовленість та актуальність цього дослідження.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація оформлена згідно з вимогами, які пред'являються до роботи такого рівня, відповідає *державним стандартам*. Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативам. Наукові положення в тексті дисертації за формою викладу дохідливі, у смислово-значенні взаємопов'язані.

Структура, зміст, послідовність, взаємозв'язок підрозділів дисертації спрямовані на *реалізацію основної мети* дослідження – удосконалення теоретичних положень кримінального права в частині відповідальності за залишення в небезпеці та напрацювання рекомендацій щодо покращення законодавства та відповідної правозастосовної практики.

Досить конкретне визначення *завдань дослідження* відтворюють особливе значення для автора генезу виникнення та розвитку кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці в українському кримінальному законодавстві; особливостей регламентації відповідальності за залишення в небезпеці у кримінальному законодавстві зарубіжних країн; аналіз об'єктивних на суб'єктивних ознак залишення в небезпеці; рекомендацій щодо удосконалення законодавства у сфері захисту життя та здоров'я людини та практики його застосування. Такий підхід у формулюванні завдань є

підтвердженням комплексного характеру дослідження, як такого, що полягає у необхідності послідовного розгляду теоретичних, законодавчих та правозастосовних аспектів визначеної проблеми.

Серед позитивних положень дисертації, слід зазначити:

- здійснений авторкою аналіз стану наукової розробленості питань кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці (всебічний аналіз досягнень попередніх дослідників цієї та суміжних проблем);

- узагальнення емпіричних даних (зокрема статистичних даних Офісу Генерального Прокурора та Державної судової адміністрації), а також пропозиції, які зробила авторка, щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці;

- досвід зарубіжних країн, а саме країн, що входили до складу СРСР та наших країн-сусідів, які є членами ЄС та (або) НАТО (Азербайджанська Республіка, Республіка Білорусь, Грузія, Естонська Республіка, Італійська Республіка, Республіка Казахстан, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Республіка Молдова, Республіка Польща, Румунія, Словацька Республіка, Угорщина, ФРН, Хорватія).

Побудова дисертації та її зміст свідчать про комплексний підхід щодо вирішення поставлених завдань дослідження. Актуальність проблематики, глибина аналізу, чіткість висновків, методологічна цілісність, внутрішня логічність та науково-практична спрямованість дисертаційного дослідження забезпечує його наукову цінність. Дисертація містить висунуті авторкою науково обгрунтовані та аргументовані результати та наукові положення. Робота характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувачки в науку. Наукові положення та висновки цілісні, логічно послідовно надані та аргументовано викладені. Робота має суттєве теоретичне та практичне значення. Виклад матеріалу є логічним.

Викладені наукові положення, висновки та рекомендації достатньою мірою обґрунтовані, логічно витікають з детального аналізу досліджуваного явища. Тема і зміст дисертації відповідають спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та крмінологія, кримінально-вконавче право.

Проте поряд з новими і загалом позитивними пропозиціями дисертантки, слід звернути увагу на ряд положень дисертації, які потребують доопрацювання:

Усі зауваження маємо представити у двох групах. Першу групу зауважень, будуть складати ті, що стосуються нашого бачення щодо викладу назв розділів та підрозділів, другу групу зауважень, будуть містити ті, що стосуються змісту підрозділів, а саме тих положень, що потребують доповнення чи додаткової аргументації.

Відносно тих зауважень, що стосується викладу назв розділів та підрозділів, слід зазначити, що їх зміна, ні в якому разі не вплине на зміст, а тільки дозволить більш чітко, на наш погляд, визначити ті напрями, які розкриваються у тексті роботи:

по-перше, розділ 1. «Розвиток та сучасний стан кримінальної відповідальності за залишення в небезпеці» містить два підрозділи 1.1. «Розвиток норми за залишення в небезпеці в українському кримінальному законодавстві» та 1.2. «Особливості регламентації відповідальності за залишення в небезпеці у кримінальному законодавстві зарубіжних країн». Враховуючи те, що розділ 1 містить положення щодо розвитку в українському законодавстві норм за залишення в небезпеці, а також положення щодо зарубіжного досвіду за залишення в небезпеці, назва розділу повинна об'єднати зазначені предмети дослідження, а відповідно вбачаємо його виклад в такому вигляді: «Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці: розвиток українського законодавства та зарубіжний досвід».

По-друге, вивчаючи тест підрозділу 1.1. «Розвиток норми за залишення в небезпеці в українському кримінальному законодавстві» маємо зазначити, що у тексті, авторка більш вдало визначає предмет дослідження, а саме розвиток норм, які передбачають (або передбачали) юридичну відповідальність за залишення в небезпеці в українському кримінальному законодавстві. Отже, маємо зазначити, що такий виклад є більш правильним, а отже маємо запропонувати змінити назву підрозділу в наступному вигляді: підрозділ 1.1. «Розвиток норм, які передбачають юридичну відповідальність за залишення в небезпеці в українському кримінальному законодавстві».

Серед зауважень другої групи, що стосуються змісту підрозділів, а саме тих положень, що потребують доповнення чи додаткової аргументації, маємо зазначити:

У підрозділі 2.5. «Суб'єктивна сторона залишення в небезпеці» авторкою доводиться, що суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень, передбачених ч.ч. 1-2 ст. 135 КК України характеризується виною у формі умислу, вид умислу – прямий. У випадку особливо кваліфікованого складу залишення в небезпеці суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом щодо бездіяльності та необережністю щодо наслідків (ч. 3 ст. 135 КК України). Проте, окрім висновку, який здійснює авторка, окремого більш глибокого аналізу питання подвійної форми вини у ч. 3 ст. 135 КК не виявлено. Отже виникає потреба у додатковому поясненні та аргументації такого висновку.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне уявлення про роботу, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Висновок. Отже, дисертація, Дворникової Ірини Валеріївни на тему «Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці» відповідає спеціальності 081 - «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Ірина Валеріївна Дворникова заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 - «Право» за спеціальністю 081 - «Право».

Рецензент:

Професор кафедри

кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ

доктор юридичних наук,

професор

Оксана ГРИТЕНКО

Підпис Гритенко О.А. засвідчую:

Перший проректор

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН